

KRISTONNÉ BAKOS MAGDOLNA

(Eszterházy Károly Főiskola, Testnevelési és Sporttudományi Intézet)

ÚJ SZEMLÉLETŰ ISKOLAI TESTNEVELÉS AZ EZREDFORDULÓN

PHYSICAL EDUCATION BASED ON NEW ASPECTS AT THE TURN OF THE MILLENIUM

Összefoglaló

A szemléletformálást először a testnevelést tanítók körében kell elkezdni:

- minél több sportággal ismerkedjenek meg a tanulók, melyet felnőttkorukban is művelhetnek;
- teret kell biztosítani a „divatos” mozgásáramlatoknak;
- mint tantárgy, heti 2-3 órában nem tudja feladatát megoldani, ezért bővíteni kell a délutáni foglalkozásokat.

Végzetes hiba volt, hogy néhány éve megszűnt a felsőoktatásban a szervezett testnevelés.

A testkultúrális szakemberképzést folytató intézmények feladata, hogy az új igényekhez, kihívásokhoz alkalmazkodjon.

Az „európai” iskolában kitüntetett szerep jut majd a testnevelésnek, és európai utat kell kijelölni.

Kulcsszavak: EU-polgárok lettünk, új típusú testnevelés, divatos mozgásáramlatok, felsőoktatás testnevelése.

Abstract

The formation of the new aspects should involve first of all the teachers of Physical Education:

- pupils should get acquainted with sports which they could do, later as adults;
- opportunity should be given to new trends in Physical Education;
- Physical Education as subject with 2-3 lessons a week is not able to carry out his task, therefore more opportunity should be given to free-time activities.

The abolishment of organised sport-education in higher education was a serious mistake.

The Institutions training specialists for Physical Education should meet the new challenges.

In the „European” schools favoured role must be given to Physical Education and therefore it should be give a „European” direction.

Keywords: Hungary as a new member of the EU, Physical Education of a new model, new trends in physical culture in higher education.

Amikor átlépünk egy új évezredbe szükségszerűen megállunk egy pillanatra, hogy visszatekintsünk: mely pontokon van elmozdulás és melyek azok a neuralgikus pontok, amelyek még megoldásra várnak. Csatlakoztunk az Európai Unióhoz, mely számunkra egy újfajta életfelfogást és természetesen napi tevékenységünkben is változást követel meg. Sok tekintetben megfelelünk, de néhány ponton javítani kell.

Ilyen megoldásra váró feladat, hogy a magyar emberek jól felkészült szellemi teljesítményeik mellett ériék el fittségi felkészültségben is az EU-polgárok szintjét.

A felnőtt magyar lakosság kis hányadának van csak igénye a szervezett testnevelés után is aktív egészségmegőrző testnevelést folytatni. Ez vezet oda, hogy más megítélést kapunk, mint az EU-polgárok. Lemaradásunk csak növekedni fog, ha nem kellő időben kezdjük meg a felzárkózásunkat e téren.

Kérdés, hogy milyen módon képes e kihívásnak eleget tenni az egész társadalom? A válasz egyszerű, de a megvalósulás embereken múlik, mégpedig oly módon, hogy azonosulni kell egy **új típusú testnevelés-szemlélettel**.

1. A szemléletformálást először a testnevelést tanítók körében kell elkezdeni. A testnevelés órák középpontjába ne az eredménycentrikusság kerüljön.

Jelszó: minél több mozgás, minél több élmény: Minél több sportággal, mozgásanyaggal ismerkedjenek meg a tanulók, amelyet felnőttkorukban is művelhetnek. Így biztosíthatjuk, hogy egészségmegőrző testedzéssel hosszú időn át képesek lesznek fittségüket megőrizni.

2. Erősen differenciálódik az ifjúság érdeklődése a különböző tevékenységi formák és sportágak iránt. Teret kell biztosítani a „divatos” mozgásáramlatoknak, amelyekkel gyarapíthatják mozgáskultúrájukat.
3. Mint tantárgy, heti 2–3 órában nem tudja feladatát megoldani. Dinamikus gazdasági növekedés nehezen képzelhető el beteges, testi-leg gyenge, teljesítőképes tudás nélküli társadalomban.

A társadalom felől jövő igényeknek a testnevelés csak egy módon tud megfelelni, mégpedig ha a tanulóknak az iskolában minél szélesebb körű mozgásos tevékenységformát kínál.

- A rendszeres testedzést ott indokolt megoldani, ahol:
- az ifjúság rendszeresen tartózkodik;
  - megfelelően képzett szakemberek vannak;
  - a legolcsóbb.

4. Nagy segítséget jelentene a testnevelőknek, ha nagyobb számban kapcsolódnának be a tantestület tagjai a tanórán kívüli testnevelési foglalkozásokba.

Végzetes hiba volt, hogy néhány évvel ezelőtt az egyetemeken, főiskolákon megszűnt a szervezett testnevelési foglalkozás. Ez az utolsó lehetőség, ahol még hozzáállásukat, szemléletüket befolyásolni lehetne. A jövő értelmiségében benne van a lehetőség a pozitív mintaadásra, arra, hogy vezéreljék a kedvezőtlen népegészségügyi trendek kedvező irányú megváltozását.

A felsőoktatás is átalakulóban van, és így joggal bízhatunk abban, hogy hamarosan a diploma megszerzésének kritériuma lesz.

A Testnevelési és Sporttudomány Szakmai Kollégium állásfoglalása 2004. október 15-én Szombathelyen a következő volt:

„A felsőoktatási intézmények hallgatói a meglévő – személyi és tárgyi – feltételek figyelembevételével kialakított követelményrendszerre alapozottan legalább 60–120 óra időtartamban az alapképzésben az oklevél megszerzésének kritériumaként részesüljenek az egészséges életmód kialakítását elősegítő testnevelés és/vagy sporttevékenységben.”

A testnevelés társadalmi megítélése nagyban függ attól, hogy tud-e és milyen válaszokat képes adni olyan negatív jelenségekre, mint a drog és az alkohol.

Az egyik leghatékonyabb eszköz a helyes, értelmes életvitel kialakítására. Arra, hogy unalmukban ne az utcán kóboroljanak, este a félhomályos diszkóban ne kóstoljanak bele a kábítószer és az alkohol világába, hanem az egészség útját válasszák az iskolában, vagy iskolán kívül.

A testnevelőkre igen komoly feladat vár (mikor nem várt?). A testnevelő tanáron múlik, hogy a testnevelés és sport értéktartalmából mi és hogyan épül be a tanítványok személyiségébe. A sportolás iránti igény felkeltése és a testmozgás népszerűsítése nemcsak szakmai feladatot jelent, hanem a szolgáltatások kialakítását is eredményezheti, ez pedig a „szakmából” való megélhetés lehetőségét is javítja.

Kezdeményező szerepet kell vállalniuk a testkultúrális szakemberképzést folytató intézményeknek abban, hogy a testnevelő tanárokat, tanítókat, sportedzőket, marketing szakembereket a létező társadalmi igényeknek megfelelően igyekezzenek felkészíteni. Figyelemmel kell kísérni az ifjúság érdeklő-

désének irányát. Teret kér magának a testépítő mozgalom, a jóga, a tánc sokféle változata, a gyógyító célú testgyakorlás, a harci művészetek stb. Igény van a sportturizmusra, az idősek és a nők testedzésére, és az etnikai kisebbségek foglalkoztatására. Újabb lendületet kapott a mozgáskorlátozottak, valamint az értelmi fogyatékosak sportba integrálása.

Mindez azt jelzi, hogy a tanulók és a felnőtt lakosság nagyon széles köre, egyre bővülő hányada kér teret és igényel számára kielégítést a testnevelés és sport intézményeitől. Magától értetődő tehát az a következtetés, hogy amilyen mértékben az iskolai testnevelés és sport ki tudja elégíteni a vázolt sokrétű igényt, annál erősebb lesz a kapcsolata a társadalommal. Ez arra készteti majd a kormányzati tényezőket is, hogy értékeljék át az iskolai testnevelést érintő felfogásukat, attitűdjeiket és értékeljék az iskolai testnevelést és sportot valós szerepének, a nyújtott szolgáltatások súlyának megfelelően. Hiszen nem csupán tantárgyszintű feladatról van szó, hanem egy felnövekvő generáció egészségi állapotának minőségbiztosításáról.

Európai Unióhoz való csatlakozásunk a kérdések sokaságát veti fel, így például:

- mi legyen a testnevelés közös tananyaga?
- milyen szintűek legyenek a követelmények?
- miként történjen az ellenőrzés, értékelés?
- osztályozzunk, ne osztályozzunk?
- milyen szervezeti keretekben tartsuk a testnevelési órákat?
- egyáltalán maradjanak a tanórák?
- mi az, amit mi csinálunk jobban, és mi az, amit feltétlen át kell vennünk Európától?
- fel kell-e adnunk a világ minden táján elismert testnevelési és sport-tradíciókat?

Ezen kérdések nagy részének megválaszolása még a jövő feladata. Egy biztos, hogy az „európai” iskolában kitüntetett szerep jut majd a testnevelésnek, és európai utat kell kijelölni.

Irodalom

- ASZMANN ANNA–FRENKL RÓBERT–KAPOSVÁRI ANNA–SZABÓ TAMÁS (1997): Felsőoktatás, értelmiség, egészség (3–14.)
- HAMAR PÁL (1998): A testnevelés tartalmi korszerűsítésének nemzetközi trendjei a közoktatásban (Új Pedagógiai Szemle, 4. szám, 48–56.)
- HAMAR PÁL (2003): Testnevelés EU-kitekintéssel (Módszertani lapok, Testnevelés; 10. évfolyam 2. szám, 1–4.)
- Iskolai testnevelés és sport (2001.06., 21.p.)

- KRISTONNÉ DR. BAKOS MAGDOLNA (1995): A testnevelés műveltségi terület korszerűsödése Magyarországon a NAT tükrében (Nemzetközi Tudományos Konferencia, Novi Sad, 1995. december 4–5.)
- KRISTONNÉ DR. BAKOS MAGDOLNA (2000): Az iskolai testnevelés és sport az ezredforduló Magyarországon (In: Zbronik, Nitra, 102–105.)
- KRISTONNÉ DR. BAKOS MAGDOLNA (2000): Physical Education and Sports in the Schools at the Millenium (TF 1925–2000 the 75th Anniversary International Congress on Sport Sciences; Bp., 2000. november 10–11.)